

Jasiński, Janusz

Polskie Towarzystwo Historyczne w Olsztynie od października 1982 do grudnia 1985

Komunikaty Mazursko-Warmińskie nr 3-4, 303-314

1986

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Janusz Jasiński

POLSKIE TOWARZYSTWO HISTORYCZNE W OLSZTYNIE . OD PAŹDZIERNIKA 1982 DO GRUDNIA 1985

I. SPRAWY ORGANIZACYJNE

Walne Zebranie Członków Oddziału odbyło się 14 października 1982 r. Wybrano nowe władze Oddziału w następującym składzie:

— Zarząd: prezes — doc. dr hab. Janusz Jasiński (Instytut Historii PAN, dalej IH PAN); wiceprezes — dr Tadeusz Filipkowski (Ośrodek Badań Naukowych im. W. Kętrzyńskiego w Olsztynie, dalej OBN); wiceprezes — dr Bohdan Łukaszewicz (OBN); sekretarz — dr Stanisław Achremczyk (OBN); skarbnik — mgr Jerzy Mánakowski (OBN); zastępca skarbnika — dr Józef Bagiński (Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Olsztynie, dalej WSP); członkowie: dr Jan Chłosta (Oddział Stowarzyszenia „PAX”); mgr Wojciech Ciesielski (WSP); mgr Zofia Januszkiewicz (Muzeum Warmii i Mazur); mgr Józef Judziński (Wojewódzkie Archiwum Państwowe w Olsztynie, dalej WAPO); ks. mgr Jerzy Otello (Parafia ewangelicko-augsburska w Nidzicy); dr Jerzy Sikorski (OBN); Marek Leyk (Chrześcijańskie Stowarzyszenie Społeczne).

— Komisja Rewizyjna: przewodniczący — doc. dr Zygmunt Lietz (OBN); sekretarz — mgr Jerzy Przeracki (OBN); członkowie: dr Halina Keferstein (Muzeum Warmii i Mazur); mgr Franciszek Sokołowski (WAPO); dr Andrzej Staniszewski (WSP).

Na Walne Zgromadzenie Delegatów PTH 23 października 1982 r. do Warszawy wybrano: dr. Józefa Bagińskiego, dr. Jana Chłostę, mgr. Wojciecha Ciesielskiego, mgr. Zbigniewa Frasa, mgr Danutę Jamiołkowską, dr. Bohdanę Łukaszewicz, ks. mgr. Jerzego Otellę, mgr Annę Przybylską i mgr. Franciszka Sokołowskiego. Ponadto uczestnikiem Walnego Zgromadzenia był doc. dr hab. Janusz Jasiński jako członek Zarządu Głównego PTH. Na tymże zgromadzeniu dr. Bohdana Łukaszewicz wybrano do Zarządu Głównego PTH, a ks. biskupowi dr. Janowi Oblakowi przyznano godność członka honorowego PTH. Do Komisji Regionalnej Zarządu Głównego powołano J. Jasińskiego i B. Łukaszewicz, tego ostatniego ponadto do Komisji Historii Najnowszej.

Na Walne Zgromadzenie Delegatów do Opola 14 września 1985 r. wybrano następujące osoby: dr. Stanisława Achremczyka, dr. Józefa Bagińskiego, mgr. Teodora Blocha, mgr Danutę Jamiołkowską, mgr Marię Tarnowską, mgr. Roberta Trabe, doc. dr. hab. Janusza Jasińskiego, mgr. Jerzego Lebiełziewicza. Dr Bohdan Łukaszewicz uczestniczył w obradach Zgromadzenia jako członek Zarządu Głównego, on też został ponownie wybrany do Zarządu Głównego PTH. J. Jasiński został powołany do Komisji Wyborczej Walnego Zgromadzenia.

14 października 1982 r. Oddział liczył 187 członków. W okresie sprawozdawczym ubyłoby 27 (w tym zmarli dr Władysław Adamczyk, mgr Leon Wiśniewski i prof. dr hab. Bohdan Wilamowski). W okresie sprawozdawczym

przyjęto 38 nowych członków. 17 grudnia 1985 r. Oddział liczył 198 członków, w tym 1 honorowy (bp Jan Obląk) i 1 członek wspierający (WAPO).

Siedziba Oddziału znajduje się nadal w gościnnym pomieszczeniu Ośrodka Badań Naukowych im. Wojciecha Kętrzyńskiego, ul. Partyzantów 87 („Dom Polski”).

Zarząd odbył 12 zebrań. W 1985 r. powołano Prezydium Zarządu składające się z prezesa, dwóch wiceprezesów, sekretarza i skarbnika. Prezydium odbyło 3 zebrania.

Próba zorganizowania koła w Kętrzynie nie powiodła się, spotkano się z brakiem zainteresowania tamtejszych historyków, podobnie bez rezultatu czyniono starania o założenie koła w Dobrym Mieście. Nie udało się także, pomimo kilkakrotnych prób, zorganizować sekcji dydaktycznej.

Przeprowadzone zostały dwie zewnętrzne kontrole Oddziału: w 1984 r. przez Komisję Rewizyjną Zarządu Głównego PTH, w 1985 r. przez Urząd Wojewódzki w Olsztynie. Komisja Rewizyjna Zarządu Głównego PTH wytypała Oddział Olsztyński do kontroli jako jeden z najlepiej pracujących. Opinia ta po zapoznaniu się z działalnością Oddziału została utrzymana. Natomiast Urząd Wojewódzki miał możliwość porównania działalności Oddziału z innymi stowarzyszeniami województwa olsztyńskiego o charakterze społecznym. I w tym odniesieniu działalność Oddziału wypadła korzystnie. W protokóle pokontrolnym stwierdzono, że Oddział wykazał się „właściwymi kierunkami realizacji celów statutowych”, „bogatą działalnością merytoryczną” oraz „oszczędną gospodarką finansową”. Uchybienia, które miały charakter drugorzędny, zostały już skorygowane.

II. SESJA NAUKOWA „ŚWIADOMOŚĆ NARODOWA MAZURÓW w XIX i XX WIEKU”

Jeden z wniosków Walnego Zebrania Oddziału z października 1982 r. dotyczący zorganizowania sesji naukowej na temat mazurski. Realizacja tego postulatu napotkała poważne trudności z powodu braku historyków, zajmujących się powyższą problematyką. Liczne osoby nie przyjęły propozycji przygotowania referatów. Ostatecznie Zarząd Oddziału, wspólnie z Ośrodkiem Badań Naukowych zorganizował sesję naukową poświęconą świadomości narodowej Mazurów, 23 września 1985 r. Wygłoszono następujące referaty:

— doc. dr hab. Janusz Jasiński (IH PAN), *Przeobrażenia w świadomości narodowej Mazurów w XIX wieku*;

— doc. dr Zygmunt Lietz (OBN), dr Andrzej Sakson (Instytut Zachodni), *Czynniki warunkujące przemiany świadomości narodowej Mazurów w latach 1919—1945*;

— prof. dr hab. Wojciech Wrzesiński (Uniwersytet Wrocławski), *Z problematyki ludności rodzimej na Mazurach i Warmii po II wojnie światowej*.

Oprócz historyków miejscowych uczestniczyli w sesji przedstawiciele środowisk Opola, Torunia i Wrocławia. W sumie w sesji wzięło udział 50 osób, w dyskusji zabrało głos 17 osób. Obrady otworzył dyrektor OBN doc. dr Edmund Wojnowski, prowadził je i podsumował doc. dr hab. Kazimierz Wajda (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, dalej UMK).

III. ODCZYTY DLA CZŁONKÓW PTH

W tematyce odczytów wyróżnić można 3 nurty: historię powszechną, historię Polski oraz historię regionalną. Największym powodzeniem cieszyły się odczyty z zakresu najnowszej historii Polski. Frekwencja na odczytach wahała się od 25 do 100 osób. Z ubolewaniem należało stwierdzić, że duża część członków Oddziału uczestniczy w zebraniach bardzo rzadko, a zwłaszcza w odczytach dotyczących historii regionalnej, natomiast z zadowoleniem akcentujemy, że dość licznie uczęszcza młodzież licealna i studencka. Większość zebrań organizowano wspólnie z Komisją Historyczną OBN, 2 z Oddziałem Miejskim Stowarzyszenia Społeczno-Kulturalnego „Pojezierze”, niektóre tylko we własnym zakresie. Zebrania miały charakter zróżnicowany. Oprócz, najczęstszych, odczytów z dyskusją, organizowano dyskusje nad cenniejszymi regionalnymi wydawnictwami, spotkania z uczestnikami ważniejszych wydarzeń historycznych; jeden wieczór o zróżnicowanym programie poświęcono zmarłej niedawno Marii Zientarze-Malewskiej, a jeszcze inny XIII Powszechnemu Zjazdowi Historyków Polskich w Poznaniu.

1982

19 XI — Wieczór wspomnień żołnierzy polskich walczących na frontach zachodnich drugiej wojny światowej;

— kpt Tadeusz Tabędzki, *Pobyt w ZSRR. Tworzenie się armii gen. Andersa*;

— dr Józef Pleban, *Monte Cassino*;

— mgr Adam Łempiński, *Szlak bojowy II Korpusu na wybrzeżu adriatyckim*.

24 XI — doc. dr hab. Mirosław Cygański (Instytut Śląski w Opolu), *Mniejszość niemiecka w Polsce w okresie międzywojennym*.

8 XII — prof. dr Tadeusz Jędruszczak (IH PAN), *Geneza II wojny światowej*.

8 XII — prof. dr Tadeusz Jędruszczak (IH PAN), *U źródeł II Rzeczypospolitej* (odczyt dla nauczycieli historii).

20 XII — prof. dr Marek M. Drozdowski (IH PAN), *Wkład PPS w kulturę polityczną Polski* (dla nauczycieli historii).

1983

19 I — dr Jan Boehm (WSP), *Kto skomponował melodię do Roty Marii Konopnickiej*.

28 II — Uroczyste zebranie Oddziału, w czasie którego wiceprezes Zarządu Głównego PTH, prof. Henryk Samsonowicz, wręczył J.E. Ks. biskupowi dr. Janowi Obłąkowi dyplom honorowego członka PTH, a następnie bp J. Obłąk wygłosił odczyt *Miscellanea Crasiciana*.

28 II — prof. dr Henryk Samsonowicz (Uniwersytet Warszawski), *Miasta polskie w średniowieczu*.

18 III — doc. dr hab. Janusz Małłek, (UMK), *Świadomość narodowa na ziemiach pruskich w XV do XVII wieku*.

20 IV — ks. mgr Jerzy Otello (Nidzica), *Początki reformacji w Prusach Książęcych*.

18 V — prof. dr Jerzy Kłoczowski (Katolicki Uniwersytet Lubelski, dalej KUL), *Chryścianizacja Polski jako długi proces dziejowy*.

1 VI — prof. dr Stefan Kieniewicz (Uniwersytet Warszawski), *Problem pracy organicznej — wczoraj i dziś*.

30 VIII — dr Andrzej Szwarc (Uniwersytet Warszawski), *Główne kierunki myśli politycznej społeczeństwa polskiego w zaborze rosyjskim w latach 1864—1905*.

30 IX — dr Józef Pleban (Olsztyn), *Wrażenia ze spotkania ze środowiskiem żołnierzy Polskich Sił Zbrojnych w Anglii (1983)*.

20 X — „Wieczór wspomnień żołnierzy Berlinga”, uczestników bitwy pod Lenino. Wystąpili: mjr Józef Kowalski, por. Halina Krzymowska, por. Jan Lepszy, starszy sierżant Władysława Szwed, wszyscy z Olsztyna.

17 XI — prof. dr Adam Galos (Uniwersytet Wrocławski), *Znaczenie rocznic historycznych na ziemiach polskich w XIX wieku*.

28 XII — dr Stanisław Achremczyk (OBN), *Bałtycka polityka Jana III Sobieskiego*.

1984

25 I — doc. dr Łucja Okulicz (Instytut Historii i Kultury Materialnej PAN), *Życie codzienne Prusów i Jaćwingów w wiekach średnich*.

12 III — doc. dr hab. Jan Powierski (Uniwersytet Gdański), *Doświadczenia z historii a przyszłość*.

27 III — doc. dr hab. Janusz Jasiński (IH PAN), *Świadomość narodowa na Warmii w XIX wieku*.

12 IV — doc. dr hab. Jerzy Skowronek (Uniwersytet Warszawski), *Insurekcja Kościuszkowska i jej znaczenie w dobie porozbiorowej*.

29 V — prof. dr hab. Stanisław Salmonowicz (IH PAN), *Fryderyk II a Polska*.

12 VI — dyskusja nad książką *Słownik biograficzny Warmii, Mazur i Powiśla w XIX i XX wieku* Tadeusza Orackiego.

21 IX — Sprawozdanie z XIII Powszechnego Zjazdu Historyków Polskich w Poznaniu. Referowali: Stanisław Achremczyk, Zbigniew Anculewicz, Józef Bagiński, Marek Barański, Tadeusz Filipkowski, Wiesława Minakowska, Robert Traba.

30 X — dyskusja nad książką Wojciecha Wrzesińskiego *Warmia i Mazury w polskiej myśli politycznej 1864—1945*.

26 X — prof. dr Marian Biskup (IH PAN), *Zakon Krzyżacki na początku XVI wieku*.

19 XI — wieczór poświęcony zmarłej w październiku 1984 r. poetce i działaczce warmińskiej Marii Zientary-Malewskiej z następującym programem:

— mgr Hanna Sawicka (WSP), *Spoteczne uwarunkowania twórczości Marii Zientary-Malewskiej*;

— dr Tadeusz Filipkowski (OBN), *Działalność oświatowa i kulturalna Marii Zientary-Malewskiej*;

— Występy artystyczne (deklamacja wierszy M. Zientary-Malewskiej, fragmenty jej wspomnień, pieśni warmińskie) w wykonaniu uczniów LO im. A. Mickiewicza w Olsztynie, przygotowane przez nauczycielkę mgr Ewę Przybyłowską.

1985

22 I — prof. dr Stanisław Gierszewski (Uniwersytet Gdański), *Magnaci i szlachta jako zawodowi kupcy i przewoźnicy w XVI—XVIII wieku.*

26 II — doc. dr Zygmunt Lietz (OBN), *Prusy Wschodnie wobec powrotu Polski nad Bałtyk.*

20 III — prof. dr Tadeusz Łepkowski (IH PAN), *Z problematyki tworzenia się nowoczesnego narodu polskiego.*

23 IV — doc. dr hab. Józef Borzyszkowski (Uniwersytet Gdański), *Kształtowanie się inteligencji polskiej w Prusach Zachodnich i jej rola w XIX i na początku XX wieku.*

9 V — prof. dr Henryk Samsonowicz (Uniwersytet Warszawski), *Unia w Krewie i jej znaczenie.*

27 VI — prof. dr Marian M. Drozdowski (IH PAN), *Kontrowersje wokół Józefa Piłsudskiego.*

24 X — mgr Józef Włodarski (Pasłęk), *Miasta warmińskie w połowie XVII wieku.*

4 XII — prof. dr Roman Wapiński (Uniwersytet Gdański), *Ojczyzna ideologiczna a prywatna.*

5 XII — dyskusja nad książką *Warmia i Mazury. Zarys dziejów*, Olsztyn 1985. Zagał dyrektor doc. dr Edmund Wojnowski, z zamówionymi głosami dyskusyjnymi wystąpili: dr Stanisław Achremczyk (OBN); prof. dr Roman Wapiński (Uniwersytet Gdański) i doc. dr hab. Sławomir Kalembka (UMK). Ponadto zabrali głos: mgr Roman Marchwiński (Wydawnictwo „Pojezierze”); doc. dr Zygmunt Lietz (OBN); mgr Wiktor Szymaniak (OBN); doc. dr hab. Janusz Jasiński (IH PAN); dr Tadeusz Filipkowski (OBN); doc. dr Stanisław Szostakowski (WSP); doc. dr hab. Jan Powierski (Uniwersytet Gdański) oraz dr Stanisław Łaniec (WSP). Na ostatku odpowiedział redaktor książki, dr Bohdan Łukaszewicz (OBN).

IV. ODCZYTY DLA NAUCZYCIELI I UCZNIÓW SZKÓŁ LICEALNYCH ORGANIZOWANE WSPÓLNIE Z ODDZIAŁEM DOSKONAŁENIA NAUCZYCIELI W OLSZTYNIE

1983

13 I — dr Tadeusz Filipkowski (OBN), *Związek Polaków w Niemczech.*

28 II — prof. dr Henryk Samsonowicz (Uniwersytet Warszawski), *Tworzenie się społeczeństwa stanowego.*

18 III — doc. dr hab. Janusz Małek (UMK), *Reformacja w Prusach Książęcych.*

2 IV — doc. dr hab. Janusz Jasiński (IH PAN), *Prusy, Mazury i Warmia — wyjaśnienie pojęć.*

18 V — prof. dr Jerzy Kłoczowski (KUL), *Polska średniowieczna w europejskim kręgu cywilizacyjnym.*

30 VIII — dr Andrzej Szwarz (Uniwersytet Warszawski), *Stosunek społeczeństwa polskiego do zaborców w XIX wieku.*

18 X — prof. dr Jarema Maciszewski (Uniwersytet Warszawski), *Jan III Sobieski.*

1984

18 IV — dr Ryszard Juskiewicz (Miawa), *Życie i działalność Józefa Piłsudskiego*.

30 VIII — dr Tadeusz Filipkowski (OBN), *Ziemie postulowane a odzyskane*.

30 VIII — dr Ryszard Juskiewicz (Miawa), *Wojna polsko-niemiecka w 1939 roku*.

5 X — dr Stanisław Achremczyk (OBN), *Nowe spojrzenie na Ignacego Krasickiego*.

15 XI — dr Tadeusz Filipkowski (OBN), *Początki oświaty na Warmii i Mazurach*.

2 XII — dr Zdzisław Taźbierski (WSP), *Ceremoniał dyplomatyczny w Polsce i w Europie w XVI—XVIII wieku*.

1985

2 I — prof. dr Stanisław Gierszewski (Uniwersytet Gdański), *Nowe spojrzenie na Konstytucję 3-go Maja*.

20 III — prof. dr Tadeusz Łepkowski (IH PAN), *Patriota i renegat w Polsce okresu porobiorowego*.

23 IV — doc. dr hab. Józef Borzyszkowski (Uniwersytet Gdański), *Problem kaszubski w XIX i XX wieku*.

30 V — dr Stanisław Achremczyk (OBN), *Odźwięki powstań narodowych na Warmii i Mazurach*.

30 VIII — doc. dr hab. Janusz Jasiński (IH PAN), *Polskie Towarzystwo Historyczne. Jego przeszłość i zadania współczesne*.

4 XII — prof. dr Roman Wapiński (Uniwersytet Gdański), *I wojna światowa jako granica dwóch epok*.

W sumie, wspólnie z OBN, Stowarzyszeniem „Pojezierze”, Ośrodkiem Doskonalenia Nauczycielskiego (dalej ODN) oraz we własnym zakresie zorganizowano w okresie sprawozdawczym 55 zebrań.

V. POPULARYZACJA HISTORII W PRASIE

Członkowie naszego Oddziału publikowali swoje popularne artykuły i artykułiki przede wszystkim w miejscowej prasie: w „Warmii i Mazurach”, „Gazecie Olsztyńskiej”, „Dzienniku Pojezierza”, „Posłańcu Warmińskim”, „Naszej Wsi”, ponadto sporadycznie w prasie centralnej. Artykuły te dotyczyły m.in. odsieczy wiedeńskiej, przyniosły cykl portretów biskupów warmińskich, omawiano też zagadnienia ruchu polskiego i polityki niemieckiej w okresie międzywojennym, różne aspekty dziejów Warmii, wśród nich związane z 750 rocznicą erygowania diecezji warmińskiej, podejmowano też problematykę literatury regionalnej; w niektórych przypadkach autorzy wykraczali poza tematykę regionalną. Ogółem w okresie sprawozdawczym 37 członków Oddziału wydrukowało 205 artykułów w prasie. Największą aktywnością w tym zakresie wykazał się sekretarz Zarządu dr Stanisław Achremczyk.

VI. WSPÓŁPRACA Z KLUBEM MIĘDZYNARODOWEJ PRASY I KSIĄŻKI W POPULARYZACJI HISTORII WARMII I MAZUR

Z inicjatywy Klubu Międzynarodowej Prasy i Książki, członkowie Oddziału (dr Stanisław Achremczyk, dr Tadeusz Filipkowski, doc. dr hab. Janusz Jasiński, mgr Józef Judziński, doc. dr Zygmunt Lietz, dr Bohdan Łukaszewicz,

dr Jerzy Sikorski) wygłaszali odczyty dla młodzieży liceów ogólnokształcących nr 4 i 2 poświęcone patronom ulic Olsztyna. W latach szkolnych 1983/1984 i 1984/1985 wygłoszono ogółem 60 prelekcji. Ponadto z inicjatywy tegoż Klubu w cyklu tematycznym „Najważniejsze problemy z dziejów Warmii i Mazur” ci sami prelegenci wygłosili w roku szkolnym 1984/1984 20 odczytów.

VII. OLIMPIADY HISTORYCZNE W OKRĘGU OLSZTYN—SUWAŁKI 1982/1983

W IX Olimpiadzie Historycznej uczestniczyło, w stopniu szkolnym, 50 uczniów, reprezentujących 13 szkół. Do zawodów II stopnia komisje szkolne zakwalifikowały 28 uczniów; po weryfikacji, do eliminacji na szczeblu okręgu ostatecznie dopuszczono 19 osób. Eliminacje pisemne odbyły się 1 lutego 1983 r. Laureatami zostali Andrzej Arcisz z LO w Lidzbarku Warmińskim, Łucja Demby z LO w Olecku i Sławomir Sienicki z LO w Nidzicy. Komisja Weryfikacyjna Komitetu Głównego Olimpiady Historycznej dopuściła Sławomira Sienickiego do zawodów III stopnia, jednakże do otrzymania tytułu laureata III stopnia zabrakło mu dwóch punktów.

1983/1984

W X Olimpiadzie Historycznej, na szczeblu szkolnym, uczestniczyło 71 uczniów z 24 szkół. Do zawodów okręgowych zakwalifikowało się 16 uczniów z 13 szkół. Do zawodów III stopnia, w wyniku prac pisemnych i egzaminu ustnego, dopuszczono dwoje uczniów: Dorołę Granoszewską z LO w Olecku i Rafała Wolskiego z LO im. Adama Mickiewicza w Olsztynie. Laureatem III stopnia został Rafał Wolski, uczeń mgr Barbary Bieszke.

1984/1985

W XI Olimpiadzie Historycznej uczestniczyło na szczeblu szkolnym 61 uczniów z 19 szkół. Do zawodów krajowych komisje szkolne zakwalifikowały 40 uczniów. Po weryfikacji prac pisemnych zakwalifikowano do zawodów II stopnia 18 uczniów z 13 szkół. Laureatami eliminacji okręgowych zostali: Agata Bukowska z LO w Kętrzynie, uczennica mgr Teresy Borowik, Tomasz Gniedziejko z LO w Goldapi, uczeń mgr Marty Sosnowskiej, Dariusz Małkiński z LO w Sejnach, uczeń dr. Giedymina Dziemiana. Laureatami zawodów III stopnia zostali Tomasz Gniedziejko oraz Dariusz Małkiński.

Komitet Okręgowy składał się z następujących osób: przewodniczący — doc. dr hab. Janusz Jasiński (IH PAN), sekretarz dr Bohdan Łukaszewicz (OBN), członkowie mgr Teresa Paszkiewicz (KOiW Suwałki), mgr Anna Przybylska (ODN Olsztyn) oraz doc. dr Stanisław Szostakowski (WSP). Jury Komitetu Okręgowego pracowało w następującym składzie: dr Stanisław Achremczyk, doc. dr hab. Janusz Jasiński, mgr Norbert Kasperek (1984/1985) (WSP), dr Bohdan Łukaszewicz, mgr Roman Marchwiński (1982/1983) (Wydawnictwo „Pojezierze”), mgr Teresa Paszkiewicz, mgr Jerzy Przeracki (Wydawnictwo „Pojezierze”) i mgr Anna Przybylska.

Zawodnicy otrzymali pamiątkowe plakietki: w 1983 r. obrazujące zwycięstwo króla Sobieskiego pod Wiedniem, w 1984 r. upamiętniające bitwę pod

Raławicami, a w 1985 r. Unię w Krewie. Ponadto każdemu z zawodników II stopnia wręczono nagrody książkowe ufundowane przez Wydawnictwo „Pojezierze”, Kuratorium Oświaty i Wychowania w Suwałkach, Oddział Doskonalenia Nauczycieli w Olsztynie, Ośrodek Badań Naukowych im. W. Kętrzyńskiego, Stację Naukową (Instytut Mazurski) w Olsztynie, Zakład Historii WSP w Olsztynie, Archiwum Państwowe w Olsztynie oraz indywidualnie przez kolegów dr. Stanisława Archremczyka, dr. Bohdana Łukaszewicza, mgr Teresę Paszkiewicz oraz mgr. Jerzego Przerackiego.

VIII. WYCIECZKI HISTORYCZNE

W 1983 r. zorganizowano przy pomocy mgr Zofii Januskiewicz wycieczkę na Pola Grunwaldzkie. Z najnowszymi wynikami badań archeologicznych zapoznał uczestników wycieczki doc. dr hab. Andrzej Nowakowski z Uniwersytetu Łódzkiego. Informacji na temat kapliczki udzielił wicedyrektor Muzeum Warmii i Mazur, mgr Romuald Odoj.

W 1984 r. zorganizowano wycieczkę do Reszla następnie do Świętej Lipki. Z powodu wysokich kosztów autokaru, uczestnicy udali się do Reszla autobusem PKS. Zwiedzono przede wszystkim zamek. O dziejach zamku oraz o wynikach badań archeologicznych, prowadzonych tu od 1973 r. poinformowała w dłuższym wykładzie mgr Izabella Uflikowa-Sikorska. Następnie historię miasta, a w szczególności kościoła parafialnego Św. Piotra i Pawła przedstawił historyk sztuki, pracownik naukowy Muzeum Warmii i Mazur, mgr Andrzej Rzempełuch. Zwiedzono ponadto pozostałości zabytków Reszla, m.in most na dawnym przedmieściu Rybaki, chylące się coraz bardziej ku upadkowi XVIII-wieczne spichlerze, gmach po znanym kolegium jezuickim, augustiański kościół p.w. św. Jana Chrzciciela, przebudowany u schyłku XVIII w. ratusz, fragmenty murów obronnych i baszty, ponadto kilka kamieniczek mieszczkańskich z XIX w.

Do Świętej Lipki udano się z Reszla piechotą, po drodze oglądając kapliczki różańcowe zbudowane w II ćwierci XVIII w. przez kamieniarza Zachowicza. Z dziejami Świętej Lipki, historią wyposażenia wewnętrznego i zewnętrznego bazyliki, a także biografiami jej głównych twórców zapoznał uczestników wycieczki także mgr Andrzej Rzempełuch, w wielu przypadkach odnosząc się krytycznie do dotychczasowej literatury przedmiotu. Ze Świętej Lipki powrócono do Olsztyna także autobusem PKS.

Organizacją wycieczki autokarowej, w 1985 r. do Lubawy i Płocka, zajęła się mgr Danuta Jamiołkowska. W wynajęciu autokaru pomógł mgr Kazimierz Sznajder, członek naszego Oddziału, a inny członek, dr Józef Śliwiński, autor monografii o Lubawie, udzielił wyczerpujących informacji o tym mieście. Zwiedzono pozostałości obwarowań miejskich, dość licznie zachowane klasycystyczne i secesyjne kamieniczki, a przede wszystkim kościół farny p.w. św. Anny z renesansową kaplicą Mortęskich oraz kościół pobernardyński p.w. św. Jana Chrzciciela.

Wycieczkę do Płocka zaplanowano w związku z 900 rocznicą urodzin Bolesława Krzywoustego (1085) oraz 165 rocznicą istnienia Towarzystwa Naukowego Płockiego (1820). W siedzibie Towarzystwa, o jego dziejach i aktualnej działalności opowiedział wiceprezes, dr Tadeusz Chrostowski, który też ofiarował wybór cenniejszych zeszytów „Notatek Płockich”. Następnie obejrzano bogate zbiory Biblioteki im. Zielińskich. W Muzeum Mazowieckim zwiedzono trwałą ekspozycję, przedstawiającą różne zespoły sztuki secesyjnej oraz

wysłuchano na ten temat pięknej prelekcji, ponadto zwiedzono wystawę obrazującą dzieje Płocka i regionu od czasów neolitycznych aż po historię najnowszą. W dalszym ciągu zapoznano się z przeszłością katedry oraz jej najważniejszymi pamiątkami historycznymi, na czele z grobowcem Władysława Hermana i Bolesława Krzywoustego. Zwiedzono też bezcennej wartości ziory w Muzeum Diecezjalnym. Na zakończenie obejrzano pamiątkowe Liceum im. Stanisława Małachowskiego, ponadto ratusz klasycystyczny oraz zabytki architektury mieszczańskiej.

IX. INICJATYWY WYDAWNICZE

— Propozycję wydawniczą Oddziału z 1979 r. dotyczącą opracowania wyboru polskich pieśni historycznych, zrealizowano w fazie wstępnej. Maszynopis został złożony w Wydawnictwie OBN i oddany do produkcji. Wyboru 107 pieśni dokonali Janusz Jasiński i Tadeusz Matulewicz, krótkimi komentarzami o autorach, kompozytorach i pieśniach opatrzył Tadeusz Matulewicz, wstęp napisał Janusz Jasiński.

— Zgłoszony w 1983 r. projekt opracowania wydawnictwa zbiorowego pt. „Sylwetki Warmii i Mazur” uległ modyfikacji. Z uwagi na większe szanse wydawnicze przygotowano i przekazano Ośrodkowi Badań Naukowych im. W. Kętrzyńskiego konspekt innej pracy zbiorowej, mianowicie „Regionalni patroni ulic Olsztyna”. Zamierzano opracować około 70 szkiców biograficznych o objętości 20 ark. wydawniczych. Jednakże realizacja i tego projektu natrafia obecnie na przeszkody z powodu wycofania się przewidywanego mecenasa.

X. RÓŻNE

— W związku ze zbliżającą się setną rocznicą powstania „Gazety Olsztyńskiej” (1886), pod adresem parafii p.w. św. Jakuba w Olsztynie, właściciela budynku (ul. Staszica 12), w którym w latach 1893—1920 mieściła się redakcja tego pisma, zgłoszono propozycję ufundowania i wmurowania na tym budynku pamiątkowej tablicy.

— Z tego samego powodu zwrócono się do Miejskiej Rady Narodowej Olsztyna o nazwanie ulicy lub placu: „Stulecia Gazety Olsztyńskiej”.

— Do Prezydenta Miasta Olsztyna wystosowano pismo apelujące o opiekowanie się nagrobkiem polskiego lekarza, związanego z ruchem polskim, Józefa Przewoskiego (zm. 1899). Nagrobek ten znajduje się na starym cmentarzu parafialnym św. Jakuba, wymaga konserwacji, a także zabezpieczenia przed ewentualną kradzieżą.

— Opublikowano apel o pełną inwentaryzację i opiekę nad wszystkimi kapliczkami i krzyżami przydrożnymi, stanowiącymi spuściznę historyczną, kulturalną i religijną naszego regionu.

— Do Przewodniczącego Wojewódzkiej Rady Narodowej w Olsztynie wystosowano pismo w sprawie przeznaczenia budynku dawnego Konsulatu Polskiego na pomieszczenia dla Archiwum Państwowego w Olsztynie.

— Do Miejskiej Rady Narodowej przesłano biogramy 40 zasłużonych dla Warmii i Mazur postaci z prośbą o ewentualne wykorzystanie ich nazwisk jako patronów nowych ulic Olsztyna.

— W podobnej sprawie wysłano pismo do towarzystw miłośników ziem: w Kętrzynie, Lidzbarku Warmińskim, Szczytnie, Mragowie, Lubawie i Ostródzie.

— Udzielono konsultacji Stowarzyszeniu „Pax” w Ełku w sprawie opracowania 6 map historycznych Warmii i Mazur w Ełku (S. Achremczyk).

— Opracowano program kursu historycznego dla przewodników PTTK.

— W związku ze zbliżającą się 90 rocznicą założenia Mazurskiej Partii Ludowej i powstania „Gazety Ludowej” (1896) ustalono miejsce redakcji i drukarni „Gazety Ludowej” w Ełku (J. Jasiński), ponadto ustosunkowano się do sprawy uczczenia głównych działaczy MPL. Opinię powyższą przekazano do wykorzystania ZSL w Ełku, jednocześnie zasugerowano zorganizowanie na ten temat popularnej sesji.

XI. KOŁO W BARTOSZYCACH

Sprawy organizacyjne

Stan członków nie uległ zmianie. Koło liczy nadal ich 19. 27 lutego 1985 r. odbyło się walne zebranie sprawozdawczo-wyborcze Koła. Wybrano Zarząd w następującym składzie: przewodniczący — mgr Teodor Błoch; zastępca przewodniczącego — mgr Elżbieta Rychel; sekretarz — mgr Zofia Stasiulewicz. Przewodniczący brał udział w Walnym Zjeździe Delegatów w Opolu we wrześniu 1985 r.

ODCZYTY

1983

17 V — prof. dr Jerzy Kłoczowski (KUL), *Chrześcijaństwo średniowieczne w oczach współczesnych historyków*.

10 IX — dr Wojciech Podgórski (Warszawa), *Polska pieśń hymniczna*.

1984

12 IV — doc. dr hab. Jerzy Skowronek (Uniwersytet Warszawski), *Tadeusz Kościuszko — twórca Insurekcji*.

10 V — dr Stanisław Achremczyk (OBN), *Polityka balticka Jana III Sobieskiego*.

15 XII — mgr Danuta Bogdan (Stacja Naukowa PTH Olsztyn), *Sejmik warmiński w XV—XVI wieku*.

1985

27 II — mgr Henryk Szyszlak (LO, Bartoszyce), *Ruch oporu w Prusach Wschodnich w latach 1939—1945*.

24 IV — mgr Henryk Sznytka (Bartoszyce), *Odrodzenie państwa polskiego w 1918 r. a problem Prus Wschodnich*.

Różne

— Współpracowano w organizacji sesji naukowej nt. „Rola Ludowego Wojska Polskiego w odzyskaniu ziem północnych i zachodnich” (maj 1983).

— Uczestniczono w zebraniach organizowanych przez Zarząd Oddziału

w Olsztynie oraz w sesji naukowej na temat świadomości narodowej Mazurów w XIX i XX wieku (wrzesień 1985).

XII. KOŁO W NIDZICY

Sprawy organizacyjne

14 października 1982 r. koło liczyło 18 członków, obecnie 12 członków. Zarząd Koła pracował w następującym składzie: prezes — ks. mgr Jerzy Otello; wiceprezes — mgr Józef Jabłonowski; sekretarz — mgr Teresa Orłowska; skarbnik — mgr Waldemar Kisieliński; członek — mgr Ireneusz Tyburski. Koło współpracuje z Towarzystwem Ziemi Nidzickiej.

Odczyty

1983

- Ks. mgr Jerzy Otello, *Znane i nieznanne dzieje Nidzicy*.
- Mgr Elżbieta Retkowska, *Początki szkolnictwa w powiecie nidzickim po 1945 roku*.
- Dr Henryk Czembor, *Polityka germanizacyjna na Śląsku i Mazurach. Studium porównawcze*.
- Ks. mgr Jerzy Otello, *Stosunki kościelne w Prusach Książęcych ze szczególnym uwzględnieniem terenu nidzicko-działdowskiego w XVI—XVIII wieku*.

1984

- Mgr Eugeniusz Zawadzki, *Grunwald i Pola Grunwaldzkie*.
- Dr Andrzej Sakson, *Polska i Polacy w oczach innych*.
- Ks. mgr Jerzy Otello, *Krzystian Wiócki — człowiek i poeta*.

1985

- Mgr Józef Judziński, *Klasztorzek w Nidzicy jako przyszła siedziba archiwum i jego zasoby źródłowe*.
- *Ferdynand Gregorovius i jego znaczenie*. Wieczór dyskusyjny.

Różne

- Przeprowadzono 3 gawędy historyczne na obozach harcerskich oraz wygłoszono prelekcję dla przewodników PTK.
- Rozpoczęto zbieranie materiałów biograficznych do postaci związanych z dziejami Nidzickiego.
- Gromadzono materiały do historii najnowszej Nidzickiego.
- Udzielono pomocy Szkole Zawodowej w Nidzicy w urzędzeniu trwałej ekspozycji historycznej.

* * *

17 grudnia 1985 r. odbyło się Walne Zebranie Oddziału. Wybrano nowe władze.

— Zarząd: prezes — dr Stanisław Archremczyk (OBN); wiceprezes — dr Tadeusz Filipkowski (OBN); wiceprezes — doc. dr hab. Janusz Jasiński (IH PAN); sekretarz — mgr Robert Traba (Stacja Naukowa PTH Olsztyn); zastępca sekretarza — mgr Danuta Jamiołkowska (OBN); skarbnik — mgr Jerzy Minakowski (OBN); zastępca skarbnika — mgr Jerzy Lebedzewicz (ODN); członkowie — dr Józef Bagiński (WSP); mgr Zofia Januskiewicz (Muzeum Warmii i Mazur); dr Bohdan Łukaszewicz (OBN); mgr Roman Marchwiński (Wydawnictwo „Pojezierze”); ks. konsenior mgr Jerzy Otello (Parafia augsbursko-ewangelicka w Nidzicy); dr Jerzy Sikorski (Muzeum Warmii i Mazur); dr Andrzej Staniszewski (WSP).

— Komisja Rewizyjna: przewodniczący — mgr Piotr Grabowski (OBN); sekretarz — mgr Jerzy Przeracki (Wydawnictwo „Pojezierze”); członek — mgr Franciszek Sokołowski (APO).